

Perhon kunnan laaja hyvinvointikertomus 2019–2021

Hyvinvointiryhmä:

Jaakko Kinnunen, hyvinvointikoordinaattori

Joanna Vikman, hyvinvointilautakunnan pj.

Maria Rannila, hyvinvointilautakunnan vpj.

Jussi Humalajoki, hyvinvointilautakunnan jäsen

Sarita Kirvesmäki, hyvinvointilautakunnan jäsen

Sisällysluettelo

1. Johdanto/ Tiivistelmä	3
2. Hyvinvoinnin nykytila indikaattoreiden valossa	4
2.1 Väestönkehitys.....	4
2.2 Talous.....	6
2.3. Työllisyys ja työttömyys.....	8
2.4 Terveys.....	9
2.5 Lapset, nuoret ja perheet	12
2.6 Ikääntyneet	15
3. Arviota tehdyistä toimista	16
4. Evästyä ja huomioita tulevalle kaudelle	18

1. Johdanto/ Tiivistelmä

Kuluneen kauden aikana on ollut selkeästi yksi yhteinen tekijä, joka on osaltaan haastanut kaikkinaista hyvinvointia sen eri osa-alueilla. Vuoden 2020 aikana levinnyt Covid-19 pandemia toi omat vaikutuksensa myös Perhon kunnan talouteen, työllisyyteen, koettuun terveyteen, sekä tarjottaviin palveluihin. On mitä todennäköisintä, että saman ilmiön jälkivaikutukset tulevat vielä tulevina vuosina koskettamaan samoja osa-alueita ja vaatimaan erinäköisiä toimenpiteitä ennaltaehkäisyä ja hyvinvoinnin tukemiseksi.

Monet uudistukset ovat osaltaan myös vaatineet uudelleen resursointia, työstämistä ja sopeutumista, jotta palveluntarjonta ja toiminta ovat voineet vastata muutoksiin. Näistä merkittävimpinä lienevät olleet 2020 elokuussa voimaan tulleet varhaiskasvatuslain ja kotihoidon- ja yksityisen hoidon tuesta annettu lain muutos, sekä 2021 voimaan astuneet oppivelvollisuuslain muutokset, joilla on pyritty takaamaan 2. opintoasteen opintoihin hakeminen ja niiden maksuton suorittaminen peruskoulun päättäneille, alle 18-vuotiaille nuorille.

Pandemiasta ja uudistuksista huolimatta Perhossa onnistuttiin hyvin pitämään talous tasapainossa, tehostamaan nuorten ehkäisevää päihdetyötä, tarjoamaan enemmän varhaiskasvatuspaikkoja lapsille, takaamaan ikäihmisille mahdollisuudet asua pidempään oman kotinsa piirissä ja pitämään työvoima työttömiin nähden lähes samalla tasolla kuin aiemmin. Tehtyjen-, hankerahoituksen saaneiden- ja vielä suunnitteilla olevien investointien, sekä hankkeiden kautta kunnalla on edelleen hyvät mahdollisuudet hyvinvoinnin monipuoliselle edistämiseksi. Näiden lisäksi on myös monipuolinen yhteistyö paikallisten ja alueellisten toimijoiden, sekä hankkeiden kesken ollut sujuvaa ja alati kehittyvää.

Merkittävänä hallinnollisena uudistuksena kunnassa on perustettu hyvinvointilautakunta, joka aloitti ensimmäisen toimikautensa syksyllä 2021. Lautakunnan tehtävänä on vastata kirjasto-, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatointa koskevista lakimääräisistä tehtävistä ja muista toimialoja koskevista tehtävistä, joista ei ole erikseen muuta mainittu. Vastuu hyvinvointikertomuksen laatimisesta ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä on sisällytetty kyseisen lautakunnan tehtäviksi.

2. Hyvinvoinnin nykytila indikaattoreiden valossa

Seuraavat esitetyt keskeiset tilastot osoittavat kuluneen kauden hyvinvoinnin kehittymistä väestönkehityksen, talouden, terveyden, ikääntyneiden, lasten, nuorten ja perheiden osalta ja niiden pohjalta koostetut analyysit kuvaavat tarkemmin osa-alueisiin vaikuttaneita toimia, sekä ilmiöitä. Tilastot on kerätty THL:n kokoamista sotkanet.fi sivustolle julkaistuista tiedoista ja niitä on käsitelty hyvinvointilautakunnan nimeämän hyvinvointityöryhmän kesken.

2.1 Väestönkehitys

Väestömäärä

	2019	2020	2021
Koko maa	5 525 292	5 533 793	5 548 241
Keski-Pohjanmaa	68 158	67 988	67 915
Halsua	1 127	1 103	1 083
Kaustinen	4 261	4 228	4 196
Lestijärvi	719	722	719
Perho	2 759	2 706	2 676
Toholampi	3 033	2 966	2 938
Veteli	3 114	3 065	3 004

Lähestulkoon kaikissa Keski-Pohjanmaan kunnissa väestömäärä on ollut laskusuuntaista lukuun ottamatta maakuntakeskus Kokkolaa. 2021 tehdyn väestöennusteen mukaan Perhon väkiluku putoaisi vuosikymmenen puoleen väliin mentäessä n. 2400 asukkaaseen ja 2030 luvulle mentäessä n. 2200. Voimakkaimmin Perhossa väkiluvun pienentymiseen on vaikuttanut muuttaminen 2. tai 3. asteen opintopaikan tai työpaikan saamisen takia. Asuntojen vähäinen saatavuus vaikuttaa myös osaltaan paikkakunnalta pois muuttamiseen.

Väestörakenne on pysynyt Perhossa lähestulkoon muuttumattomana kuluneella kaudella. Hyvän syntyvyyden ansioista alle 18-vuotiaat muodostavat edelleen 30,5 % kunnan väestöstä. 65-vuotta täyttäneiden määrä on lisääntynyt vuodesta 2019 yhdellä prosentilla 45 %:iin ja 18–64-vuotiaiden määrä puolestaan vähentynyt 1,1 prosenttia vuoteen 2021 mentäessä 44,5 %:iin. Vuosien 2019 ja 2020 välillä työllisten määrä väestöstä vaihtui 33–32,5 %:iin. Pääsääntöisinä elinkeinoina kunnassa on edelleen pysynyt koulutus-, sosiaali- ja terveystalvet, julkinen hallinto, teollisuus, sekä maa ja metsätalous. Nämä muodostavat yhteensä 63,2 % kunnan elinkeinorakenteista.

Opiskelijoiden määrä väestöstä lisääntyi vuosien 2019 ja 2020 välillä 6,8 %:sta 7,0 %:iin. Lievää kasvua oli myös korkeakoulutuksen saaneiden määrässä ja koulutustasomittaimen lukemassa. Kuitenkin nämä ovat edelleen poikkeuksellisen vähäisissä lukemissa verraten Keski-Pohjanmaan ja muun maan tasoihin. Lisäksi koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden prosentuaalinen määrä on poikkeuksellisen suurta Keski-Pohjanmaan ja muun maan lukemiin. Näiden määrä kasvoi Perhossa kahdella prosentilla edellä mainittujen vuosien aikana 10,5 prosenttiin. Todennäköisimpänä syynä tälle on koronapandemiasta johtuneiden opiskeluvaikeuksien ja väsymysasteisen uupumuksen takia keskeytetyt opinnot. Kokonaisuutena vähäiseen korkeakoulutustasoon kunnassa vaikuttaa se, että harvemmissä alueen työpaikoista edellytetään suoritettua 3. asteen tutkintoa lukuun ottamatta kunnallisia virkoja ja lisäksi lähimmät korkeakoulut sijaitsevat yli 100 km päässä, eikä julkinen liikennöinti kyseisiin paikkoihin ole kovin kattavaa Perhosta käsin.

2.2 Talous

Nettokäyttökustannukset ja valtionosuudet.

		2019	2020	2021
Kunnan nettokäyttökustannukset yhteensä, euroa / asukas	Koko maa	5 999,7	6 161,1	Ei vielä saatavissa
	Keski-Pohjanmaa	6 241,0	6 456,1	Ei vielä saatavissa
	Perho	7 493,3	7 565,4	7 766, 15
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas	Koko maa	1 570	1 996	Ei vielä saatavissa
	Keski-Pohjanmaa	2 253	2 723	Ei vielä saatavissa
	Perho	4 486	4 848	4 821
Valtionosuudet, % nettokustannuksista	Koko maa	26,2	32,4	Ei vielä saatavissa
	Keski-Pohjanmaa	36,1	42,2	Ei vielä saatavissa
	Perho	59,9	64,1	62,1

Vuosikate poistoista % ja euroa/asukas

		2019	2020	2021
Vuosikate, % poistoista	Keski-Pohjanmaa	59,3	171,2	Tietoa ei vielä saatavilla
	Perho	7	140	170
Vuosikate, euroa / asukas	Keski-Pohjanmaa	190	632	Tietoa ei vielä saatavilla
	Perho	401	1 019	1 063

Perhon kunnan talouden kehityssuunta on ollut positiivista huolimatta siitä, että palveluntarpeen kasvu ja lakimuutokset ovat lisänneet käyttökustannuksia. Valtionosuuksia ja verotuloja on saatu ennakoitua paremmin. Yhteisö-, kiinteistö-, ja tuloverojen kertymät ovat kasvattaneet verotuloja kuluneella kaudella n. 8 %. Koko 2010-luvun aikana vuosikate on pysynyt positiivisena lukuun ottamatta 2018 vuotta, jolloin Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalouden eli Soiten kustannukset olivat arvioituun nähden korkeammat. 2019 vuoden niukasti positiiviseksi jäänyttä tulosta selittää puretut rahastot.

Velkoja on saatu lyhennettyä 36 000 € ja pieni osa veloista on siirtynyt yhtiöittämisen kautta tytäryhtiön hoidettavaksi. Vaikkakin suhteellinen velkaantuneisuus on edelleen korkealla tasolla samankokoisiin kuntiin nähden, on sen määrä vähentynyt kuluneella kaudella 88 %:sta 79,6 prosenttiin, mitä voidaan pitää kelvollisena tuloksena.

2.3. Työllisyys ja työttömyys

Työttömät

		2019	2020	2021
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta	Koko maa	11,5	16,7	14,0
	Keski-Pohjanmaa	10,9	14,5	12,4
	Perho	9,0	10,9	7,8
Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä	Koko maa	26,3	21,9	35,8
	Keski-Pohjanmaa	19,3	19,0	30,5
	Perho	10,5	14,9	21,7
Työttömät, % työvoimasta info	Koko maa	9,2	13,0	11,4
	Keski-Pohjanmaa	7,3	9,9	8,8
	Perho	8,2	9,6	8,3

Työllisyyden tukitoimet

		2019	2020	2021
Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki, euroa / asukas	Koko maa	69,7	82,5	Ei vielä tilastoitu
	Keski-Pohjanmaa	42,1	53,6	Ei vielä tilastoitu
	Perho	25,7	28,8	Ei vielä tilastoitu
Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneet, % 15 - 64-vuotiaasta väestöstä	Koko maa	1,3		Ei vielä tilastoitu
	Keski-Pohjanmaa	1,5		Ei vielä tilastoitu
	Perho	2,8		Ei vielä tilastoitu
Työttömien aktivointiaste, %	Koko maa	33,2	24,5	27,0
	Keski-Pohjanmaa	38,9	28,8	30,8
	Perho	37,7	33,1	33,1

Koronapandemialla oli selkeästi merkittävä vaikutus pitkäaikaistyöttömien ja ylipäättään työttömien määrän kasvuun, sekä tarjottaviin tukitoimiin vuosien 2020 ja 2021 välillä. Pandemian leviämisen ehkäisyksi asetetut rajoitukset ja käydyt YT-neuvottelut vaikuttivat eniten määräaikaisiin työsuhteisiin, sekä kuntouttavan työtoiminnan ja työkokeilupaiikkojen tarjontaan. Aiemmin työpajatoiminnasta Perhossa vastannut Kokkotyösäätiö teki konkurssin ja lopetti toimintansa, jonka jälkeen kunta otti vastuulleen toiminnan jatkamisen vuoden 2021 syksyllä. Kesätyöpaikkoja ei voitu myöskään tarjota vuoden 2020 aikana.

Vuonna 2021 alkanut työllisyyden kuntakokeilu on osittain parantanut työllisyystilannetta nuorisotyöttömiin ja työvoimaan nähden. Myös yhteistyö tämän, Kaustisen Seutukunnan kunnissa 2020 aloitetun Mukaan- mukana kasvussa-hankkeen ja etsivän nuorisotyön välillä on auttanut saavuttamaan paremmin työttömiä ja ohjaamaan heitä tarvittaviin tukitoimiin työllisyyden edistämiseksi.

2.4 Terveys

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutetut ja sairauspäivärahaa saaneet

		2019	2020	2021
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja, % väestöstä	Koko maa	25,7	26,0	26,1
	Keski-Pohjanmaa	26,6	27,1	27,3
	Perho	27,3	27,7	27,7
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä	Koko maa	26,5	26,9	30,4
	Keski-Pohjanmaa	31,5	32,2	36,3
	Perho	23,9	24,9	36,0
Osasairauspäivärahaa saaneet 16 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä	Koko maa	7,0	7,4	8,5
	Keski-Pohjanmaa	10,6	10,6	11,0
	Perho	5,2	4,6	6,2
Sairauspäivärahaa saaneet 16 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä	Koko maa	91,5	96,9	124,3
	Keski-Pohjanmaa	111,4	117,4	141,9
	Perho	118,6	122,2	126,3

Työkyvyttömät

		2019	2020	2021
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista	Koko maa	3,0	3,0	3,0
	Keski-Pohjanmaa	3,1	3,2	3,1
	Perho	3,4	3,5	4,0
Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista	Koko maa	1,1	1,0	1,0
	Keski-Pohjanmaa	1,3	1,2	1,1
	Perho	2,2	2,0	1,9
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista	Koko maa	5,8	5,7	5,5
	Keski-Pohjanmaa	6,5	6,4	6,2
	Perho	8,7	8,6	9,0

Päihdehuolto

		2019	2020
Päihdehuollon erityispalvelujen nettokäyttökustannukset, euroa / asukas	Koko maa	41,2	39,7
	Keski-Pohjanmaa	41,4	42,4
	Perho	9,4	10,3
Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1 000 asukasta	Koko maa	2,2	2,0
	Keski-Pohjanmaa	4,5	3,3
	Perho	2,9	-
Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta	Koko maa	2,8	2,6
	Keski-Pohjanmaa	5,3	4,6
	Perho	3,3	3,3

Mielenterveyden tilan kehitys on ollut huolestuttavaa ja koronapandemiasta johtuneet haasteet ovat syventäneet kyseisiä ongelmia. Sosiaalisen median käytön tiedetään lisääntyneen pandemian aikana, koska useat harrastus- ja kohtaamispaikat joutuivat pitämään oviaan kiinni, eikä ihmisten keskinäinen kohtaaminen ollut aina mahdollista. Tämä on vaikuttanut siihen, että huolta aiheuttava ja skandaalientuottava uutisointi on ollut enemmän kaikille esillä.

Mielenterveys- ja sosiaalipalvelut ovat myös pitkään olleet ruuhkautuneita ja palvelua tarvitsevat henkilöt ovat voineet joutua odottamaan pitkään tarvitsemiaan tukitoimia. Usealla alalla on ollut lisäksi työvoimapulaa, jolloin näiden kahden asian yhteisvaikutus pandemian kanssa ovat ajaneet useita työntekijöitä työttömyyteen.

Päihdehuollon piirissä olleiden asiakkaiden määrä pysyi kohtuullisen pienellä tasolla maakunnan ja koko maan tilanteisiin nähden ennen pandemiaa ja sen ensimmäisen vuoden aikana. Tilastoja vuodelta 2021 ei ollut, mutta on oletettavaa, että kokonaisvaltainen tilanne on heikentymässä, koska kouluterveyskyselyiden pohjalta saaduissa tilastoissa oli ilmennyt 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokkalaisilla oppilailta lievää kasvua aikuisten huolta aiheuttavasta alkoholinkäytöstä. Mielenterveyden ongelmien kasvu usein johtaa myös kasvavaan päihteidenkäyttöön. Siltikin vuosien 2019- ja 2021 välillä nuorten huolta aiheuttava päihteidenkäyttö oli ollut pääsääntöisesti laskusuuntaista Perhossa.

Eläkkeelle jäävien ikä laski vuonna 2020 57,2 vuoteen mikä oli yli 2 vuotta edeltävään vuoteen verrattuna. Tämä oli yli vuoden aiemmin maakunnan tasoon nähden ja 2 vuotta aiemmin muun maan tasoon nähden. Syy tälle on todennäköisimmin mielenterveysperusteisten sairauksien määrän lisääntymisessä, sillä liikunta- ja tukieliinkudoksien, sekä sidekudoksien sairauksien takia eläkkeelle siirtyvien määrä on ollut laskusuuntaista, mikä puolestaan indikoi liikunnallisen elämäntavan kehitystä.

2.5 Lapset, nuoret ja perheet

Kotihoidon tuki

		2019	2020	2021
Kotihoidon tukea saaneita perheitä vuoden aikana	Halsua	16	20	17
	Kaustinen	91	85	78
	Lestijärvi	9	12	11
	Perho	61	61	55
	Toholampi	61	48	53
	Veteli	48	46	37

Nuorten koulu- ja kaverisuhteet

		2019	2021
Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 4. ja 5. luokan oppilaista	Keski-Pohjanmaa	3,7	4,1
	Perho	1,3	11,1
Ei yhtään hyvää kaveria, % 4. ja 5. luokan oppilaista	Keski-Pohjanmaa	0,6	0,6
	Perho	0,0	0,0
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Pohjanmaa	9,0	9,3
	Perho		13,9

Lasten ja nuorten harrastaminen

	2019	2021
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	95,7	95,3
Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista	91,1	80,2

Vuoden 2021 syksyllä otettiin käyttöön uusi, kesällä valmistunut Mäntymetsän päiväkoti, joka vaikutti positiivisesti tarjottavien varhaiskasvatuspaikkojen määrään ja kotihoidon tukea hakeneiden ja saaneiden perheiden lukuun. Päiväkodissa on yhteensä 9 lapsiryhmää. Tätä edeltävinä vuosina on varhaiskasvatusta tarjottu Satulinnan ja Linnunlaulun päiväkodeissa, väistötilana toimineessa Mollin päiväkodissa, ryhmäperhepäiväkoti Lounatuudessa ja perhepäivähoitona perhepäivähoitajien omissa kodeissa. Uuden päiväkodin tilat ovat saaneet kehuja työntekijöiltä ja varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten huoltajilta.

0–17-vuotiaiden lasten % määrä vastaavan ikäisestä väestöstä, joista tehtiin lastensuojeluilmoituksia, kasvoi vuosien 2019–2020 välillä 0,2prosenttia eli 7,8 %:sta 8 %:iin. Kasvua selittää se, että 2020 ja 2021 vuosien aikana tehtiin ensimmäistä kertaa jalkautuvaa nuorisotyötä kylän alueille ehkäisevän päihdetyön merkeissä. Samaten myös nuorisotilalle otettiin selkeät uudet käytänteet koskien nuorten päihteiden käyttöä. Tällä oli selkeä vaikutus kylällä näkyvään viikonloppuisin ja jopa arki-iltoina tapahtuvaan nuorten alkoholinkäyttöön. Osasyyn kasvaneiden ilmoitusten määrälle antaa pandemiasta johtuneiden lieveilmiöiden vaikutus, joka kasvatti huolta nuorten terveellisen kasvun kehityksestä- ja elinoloista. Ilmoitusten määrän kasvusta huolimatta kiireellisten sijoitusten, tai huostaanottojen määrä ei lisääntynyt, vaan pysyi edelleen vähäisellä tasolla.

Suurimmat vaikutukset pandemialla on ollut oppilaiden koulunkäyntiin, sekä heidän ja opiskelijoiden koettuun hyvinvointiin. Kouluterveyskyselyiden tuloksista ilmeni, että elämänsä tyytyväiseksi kokeneiden 8. ja 9. luokkalaisten, sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden määrät olivat selvässä laskussa. Samoin oli myös itsensä tärkeäksi kokevien määrässä osana luokkayhteisöä, koetussa hyvässä keskusteluyhteydessä vanhempien kanssa ja koettuihin hyviin vaikuttamismahdollisuuksiin koulussa. Edellä mainituissa laskua oli osittain jopa 4. ja 5. luokkalaisten oppilaiden osalta. Kasvua oli uupumusasteisessa väsymisessä koulutyössä, lääkärin toteamissa pitkäaikaisissa sairauksissa/terveysongelmissa ja seksuaalista häirintää puhelimesta, sekä internetissä kokeneiden määrässä. Nuorten elintavat muuttuivat myös huonompaan suuntaan. Yhä useampi harrasti hengästyttävää liikuntaa maksimissaan tunnin viikossa, ei enää harrastanut säännöllisesti juuri mitään, jätti aamupalan ja koululounaan syömättä, sekä nukkui alle 8 h yössä. Koulun tilojen riittävyys, etäopiskelujaksot ja opettajien suuri vaihtuvuus selittävät pandemian ohella tätä kehityksen suuntaa. Pitkäaikaissairauksista ja terveysongelmista valtaosa on ollut mielenterveyteen liittyviä, sekä todettuja ADHD ja NEPSY- diagnooseja yms. vastaavia psyykkisiä ongelmia.

Vaikka pandemia toi huomattavia haasteita nuorten koulunkäynnille ja muulle elämänmenolle, tapahtui monissa asioissa myös positiivista kehitystä. Fyysistä- ja henkistä väkivaltaa kokeneiden, sekä koulukiusaamisen osallistuneiden 8. ja 9. luokkalaisten oppilaiden määrät vähenivät. Samoin useimmat heistä kokivat terveydentilansa hyväksi, saavansa apua, kun sitä todella tarvitsevat, sekä kuuluvansa johonkin itselleen merkittävään ryhmään. Myös pistemäärä terveyden edistämiseen lukiossa on parantunut vuoden 2016 57 pisteestä vuoteen 2020 71 pisteeseen.

2.6 Ikääntyneet

Ikääntyneiden asuminen

		2019	2020
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä	Koko maa	91,7	91,9
	Keski-Pohjanmaa	91,1	92,0
	Perho	89,5	91,3
Säännöllisen kotihoidon piirissä olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	Koko maa	16,5	15,9
	Keski-Pohjanmaa	22,6	21,9
	Perho	22,4	22,2
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen asiakkaat 31.12. yhteensä	Koko maa	44 749	46 262
	Keski-Pohjanmaa	640	624
	Perho	37	34
Tehostetun palveluasumisen asiakkaat vuoden aikana yhteensä	Koko maa	75 303	74 712
	Keski-Pohjanmaa	1 095	921
	Perho	59	50

Ikääntyneiden lääkkeet ja eläkkeet.

		2019	2020	2021
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä	Koko maa	61,4	61,4	61,0
	Keski-Pohjanmaa	62,7	62,7	62,3
	Perho	68,5	67,7	67,3
Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä	Koko maa	1,9	1,8	1,8
	Keski-Pohjanmaa	1,6	1,6	1,6
	Perho	1,4	1,5	1,2

Indikaattoreiden valossa ikääntyneiden terveydentila vaikuttaisi parantuneen, sillä yhä useammat ikääntyneet saavat asua kodissaan ilman tarvetta säännölliselle kotihoidolle ja laitoshoidossa olevien määrä on vähentynyt. Myös eläkkeelle jäävien tarve erityiskorvattaville lääkkeille on ollut laskusuunnassa ja samoin myös kansaneläkkeelle jäävien määrä. Luonnollinen poistuma ei tätä pystyisi täysin selittämään, sillä ikääntyneiden määrä suhteutettuna muuhun väestöön on ollut hiljalleen kasvavaa. Alle 65-vuotiaiden siirtyminen eläkkeelle tuki- ja liikuntaelin, sekä sidekudossairauksien vuoksi on ollut vähenemään päin, mikä myös osaltaan tukee sitä, että ikääntynyt väestö olisi fyysisesti aiempaa terveempää. Tähän on vaikutuksensa antanut kunnan tarjoama mahdollisuus eläkeläisille, sekä 65 vuotta täyttäneille käydä treenaamassa ilmaiseksi kuntosalilla. Perhon eläkeliitto on tarjonnut myös monipuolisesti toimintaa ikääntyneille ja kunta on tukenut heidän toimintaansa rahallisesti, sekä tarjoamalla tarvittavia tiloja käyttöön.

3. Arviota tehdyistä toimista

Edellisen kauden hyvinvointisuunnitelmassa oli asetettu tavoitteiksi korostaa positiivista ajattelua ja luottamuksellista asennetta tulevaisuuteen, sekä paikkakunnan mahdollisuuksiin, olla aktiivisia kehittämään ja uudistamaan mm. liikunta ja nuorisopalveluiden tuottamista, tukea perheitä heidän kasvatustyössensä ja pyrkiä ennaltaehkäisemään tukitoimilla niiden uupumista kuormittavissa elämäntilanteissa, ylläpitämään ja tiedottamaan aktiivisesti ikäihmisten palveluista, kehittämään ns. välimallin asumisratkaisuja, joissa ikäihmiset voivat asua kodinomaisesti, olemaan lisäämättä laitosasumista, järjestämään työikäisille työmahdollisuuksia aktiivisen elinkeinopolitiikan keinoilla ja huolehtimalla riittävästä ja monipuolisesta asuntotarjonnasta, sekä vahvistamaan aktiivista ja virikkeellistä osallisuutta tukemalla omaehtoista toimintaa kunnan ja kolmannen sektorin yhteistyössä.

Erityistä huomiota haluttiin kiinnittää asukkaiden kokeman hyvinvoinnin rakentumiselle omaehtoisen terveyden edistämiseksi kunnan ja kolmannen sektorin järjestämien liikunta- ja kulttuuripalveluiden aktivoimana, lasten ja nuorten hyvinvointiin, osallisuuteen ja liikuntaan heidän arjen ympäristöissään, siihen että jokaisella lapsella olisi vähintään yksi ystävä ja harrastus, jossa kokee osallisuutta, hyväksyntää sekä onnistumista, nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvointiin ja terveyteen, jotta he kykenisivät opiskelemaan, tekemään työtä ja suoriutumaan varusmies- tai siviilipalveluksesta, sekä päihdeongelmien ja haittojen vähentämiseen huomioiden kaikki erilaiset riippuvuudet huolehtimalla nuorisotyön ja päihdetyön resursseista.

Kokonaisuutena arvioiden on monessa tavoitteessa onnistuttu kuluneella kaudella kohtuullisen hyvin ja pystytty myös konkreettisilla toimilla vastaamaan niihin asioihin mihin haluttiin kiinnittää huomiota. Seurakunnan, paikallisen urheiluseuran, alueellisten toimijoiden ja paikallisten yhdistysten kanssa on pystytty tarjoamaan monipuolista viriketoimintaa useille eri ikäryhmille pandemian sallimissa rajoissa tapahtumien, koulutuksien ja muiden vastaavien tilaisuuksien muodossa. Yhteistyön kehittyminen on ollut korona-aikana haastavaa, mutta hiljalleen etenevää. Resursseja nuorisotyöstä ei ole karsittu ja ehkäisevää päihdetyötä on tehostettu jalkautumisilla, teemaa käsittelevillä alueellisilla vanhempainilloilla ja aiheen esille tuomisella yhdessä Enter-hankkeen ja Soiten kanssa. Kaikkien kuntalaisten maksutta käytössä olevia lähi- ja ulkoliikunta paikkoja on pidetty kunnossa ja pyritty myös toiveiden mukaan kehittämään. Merkittävimpinä näistä ovat olleet kuntoportaiden ja pulkkamäen rakentaminen Paavonkallion ulkoilualueelle, skeittiparkin rakentaminen kirkonkylälle, frisbeegolfradan saaminen Möttösen kyläkoulun alueelle, maastopyöräreitin kehittyminen Humalajoelle, sekä Oksakosken lähiliikunta-alueen kehittäminen. Myös ikääntyneestä väestöstä on pystytty pitämään hyvin huolta heidän terveyttänsä edistävillä toimilla, sekä tarvittavan kotihoidon takaamisella. Pandemiasta johtuneista syistä näiden kaikkien edellä mainittujen toimenpiteiden riittävyys on voinut vaikuttaa tilastojakin katsottaessa osittain riittämättömiltä, mutta ilman niitä, näiden kaikkien osa-alueiden tilastot olisivat todennäköisesti olleet paljon synkemmät. Näiden toimenpiteiden pohjalta on hyvä kehittää hyvinvointia parempaan suuntaan.

4. Evästyistä ja huomioita tulevalle kaudelle

Tulevaisuudessa on tärkeää kiinnittää edelleen huomiota mielenterveyttä ja työllistymistä tukeviin tekijöihin, asuinpaikkojen lisäämiseen, sekä lasten ja nuorten aktiivisen harrastamiseen ja osallistamiseen. 60'-luvulla syntyneet suuret ikäluokat voivat muutamien vuosien sisällä siirtyä eläkkeelle ja tämä saattaa tulla nostamaan huoltosuhdetta huomattavissa määrin, sikäli jos työikäisen väestön muuttaminen paikkakunnalta jatkaa edelleen kasvuaan. Myöskin ennaltaehkäisevään päihdetyöhön ja sen tehostamiseen kannattaa varautua, sillä mielenterveysongelmien ja työttömyyden kasvanut määrä usein johtaa päihdeidenkäytön kasvuun. Kaikkien edellä mainittujen syiden takia on tärkeää myös panostaa perheiden sujuvan arjen tukemiseen.

Valtakunnalliset ja globaalit ilmiöt voivat vaikuttaa osaltaan talouden kehitykseen. Vaikka rajoituksista on luovuttu ja rokotuskattavuus maailmanlaajuisesti on parantunut, ei koronapandemia edelleenkään ole osoittanut merkittäviä laantumisen merkkejä, vaan on todennäköistä, että se voi vielä tulevaisuudessakin tulla lisäämään terveydenhuollon kustannuksia ja haastamaan normaalia elämänmenoa.

24.2.2022 alkaneen Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan vaikutukset taloudelle ovat jo nyt havaittavissa. Elintarvikkeiden, polttoaineiden ja rakennusmateriaalien hinnat ovat lähteneet kasvuun ja useat tavarantoimitukset viivästyvät. Sodan mahdollisesti pitkittyessä, kasvavat sen vaikutukset valtiontalouteen ja saataviin valtionosuuksiin. Tämä tulee haastamaan investointeja ja arvioita riittävästä budjeteista eri palveluntarpeiden kattamiseksi.

Vuoden 2023 alussa soteuudistus astuu kokonaisuudessaan voimaan ja hyvinvointialueet aloittavat toimintansa. Sosiaali- ja terveystieteiden, sekä pelastustoimien hallinto ja henkilöstö siirtyvät hyvinvointialueen hallinnon alle. Tämän vaikutuksia kuntien talouteen ja muuhun toimintaan liittyen on vielä vaikeaa arvioida, mutta kaikkinaisen hyvinvointityön sujuvoittamiseksi on tärkeää tiivistää yhteistyötä hyvinvointialueen sisällä huolehtien palveluiden riittävydestä koko maakunnan alueelle.

